

(המשך מעמוד 29)

חישוב גס אחרי השיחה איתה מראה שהיא מבוגרת מ-35 וצעירה מ-38.

לפני שלוש שנים וחצי קנתה המיטפה בית מוטע מקאנים במושב גניעם שבאיזור השרון. שם יש לה חדר-עבודה קטן. נפרד מן הבית, ובו היא מבלה שעות על גבי שעות. בחדר יש פסנתר-קיר, שולחן-עבודה ועליו ערימות של ניירות ותווים. ספה צרה ושטוחה. על השטיח הזה היא עושה תרגילי יוגה כשהיא מרגישה שהיא צריכה להתרבה. או כשהיא רוצה לנוח מן המאמץ. על הקיר מעל הפסנתר תלויות, בתוך מיסגרות, שלוש תעודות-פרס מתקופות שונות, וזה בערך הקישוט היחיד שיש בחדר הקטן. מן החלונות נשקף דשא ועצים ירוקים ושקט. והיא צריכה שקט לעבודה שלה. עכשיו הבית מושבר, עד שישבו מאמריקה.

נורית הירש החליטה לכתוב מנגינות כבר בגיל 16. אבל התחילה להתפרסם רק אחרי שהשתחררה מהצבא. מאז כתבה כמה מאות לחנים. לפני כמה שנים הוציאה ספר ובו תווים של כמה עשרות שירים פרי עטה. מבט מהיר מגלה שרובם ככולם מוכרים ואהובים.

אולי בניגוד למלחיני-פזמונים אחרים, היא ממשיכה ללמוד כל השנים, גם נושאים שאינם קשורים בהכרח לתחום המוזיקלי שבו היא עוסקת. היא למדה תזמור וממשיכה ללמוד עכשיו. כשהיא שוהה בניו יורק ומתעסקת בקומפוזיציות, היא אינה מתכוונת לשנות את כיוון המוסיקה שלה, רק להעשיר את עצמה.

יורם טהרלב; הכניסיני תחת כנפך - למילים של חיים נחמן ביאליק, אני שומעת צעדים - מילים אהוד מנור; זמר שזאח - מילים יעקב רוטבליט; מלאך מסולם יעקב - מילים יורם טהרלב; ללכת שבי אחרייך - מילים אהוד מנור; הבית ליד המסילה, בן יפה נולד - מילים אהוד מנור.

בספר-השירים יש שיר אחד בלבד שכתב נורית הירש בעצמה, וזה השיר היחיד שכתבה מעולם. הוא נקרא אם אומר לך: אם אומר לך, אם אומר לך / צלילי פעמון בקולך / צלילי פעמון מתנגנים בקולך / התשירי שירך / צלילי פעמון מתנגנים בשירך / התשמיעי את קולך!

אך בתבים לחן? את יושבת ליד הפסנתר ופיתאום יוצא שיר? כבר שאלו אותי, אבל אף פעם לא היתה לי תשובה לזה. אני יכולה להגיד שאני מודעת שזה מצב-רוח מיוחד. יש מצב-רוח מיוחד לפני כתיבה. אבל מזמנים אצלך שירים. אז לא תמיד כשמזמנים זה יוצא, זה לא תמיד הולך.

ומה את עושה אז? הרברים לא בוערים בשירים. בדרך כלל יש זמן - חודש, חודש וחצי. אם יש רעיון, או לפעמים זה כמה דקות או שעה-שעתיים. אם אין רעיון, או לא יעזור שום דבר. ואיך זה נעשה - את יושבת ליד הפסנתר עם המילים? לא. לא דווקא ליד הפסנתר. לפני שבוע כתבתי מנגינה חדשה ואחרי שעתיים, שדווקא

עם יזהר כהן, אהוד מנור והלקחה בוכיה באירוויזיון. זו מין הצגה שכזאת. אבל מי מתייחס לזה ברצינות?

באופן טיבעי, ואולי לא כל כך טיבעי לגביה, גם שני הילדים שלה מנגנים. אבל היא לא דחפה אותם, זה בניגוד לאופי שלה. היא גם לא רוצה במיוחד שהילדים שלה יתעסקו במוסיקה, אלא אם כן זה מה שהם רוצים. לא איכפת לה מה הם יעשו והיא לא מכוונת לשום מקום מיוחד.

זמרים שעברו איתה במשך השנים, וכאלה יש רבים, אומרים שהיא נעימה מאוד בעבודה, אבל מרפזיוניסטי לגבי החומר. היא אינה צועקת ואינה מתרגזת, אבל דורשת ביצוע מושלם. היא מדגימה את הדברים בעצמה לעיתים קרובות. בגלל הרקע המוסיקלי הרחב שלה, היא גם התעסקה במשך השנים בתזמור המני גינות וניצחה על כמה תזמורות בתחרויות שונות בעולם. שיר שהיא הלחינה, אבניבי, זכה בתחרות האירוויזיון, אבל היא אומרת שזה לא עושה לה שום דבר מיוחד, רק שעשוע, שאיש אינו מתייחס לדברים האלה ברצינות.

לחן הראשון שכתבה היה פרח הלילך. אחרי זמן רב מצאה את אורי אסף, המחבר שהוסיף את המילים, והשיר התפרסם: היום אולי נדחה את בוא הלילה / ולא נשאל לאור כוכב / הן לי ולך יש כל אשר נשאלה / מבלי מילים נדע זאת כי נאהב... שירים אחרים שלה (רשימה מיקרית מתוך הספר): כבר אחרי חצות - מילים עמוס אטינגר; הבתים שנגמרו ליד הים - מילים אהוד מנור; בוא בשלום - מילים רחל שפירא; בפרדס ליד השוק - מילים

האיום הזה של התהייה, קודם ליצירה. זה גרוע. זה גרוע? כן, כי זה מצב-רוח מעיק. וזו פעם ראשונה שאת מרגישה כך? לא. תמיד. אבל לא ידעתי שזה קשור. אני גיליתי בחודשים האחרונים שזה קשור, פשוט

„בהתחלה, בשנים הראשונות, הייתי מעמיצה לבעלי, אבל זה פשוט נמאס לו לחוות דעה, והגיע הזמן שאני אהיה עצמאית ואלהי”

גיליתי. שמתילב לכמה ימים של מצב-רוח איום, וזו לא עצבנות, זה יאוש. ומור שאתי כליכך הרבה שנים גיליתי את זה רק פה, בחופש. לא חשבתי שיש קשר בין זה.

הרצון לכתוב שיר בא לך רק כשאת יושבת בחדר-עבודה, או גם כשאת מתקלחת או עושה דברים אחרים?

אז ככה: אני מאמינה שזה תהליך, כל הזמן זה מקנן בי. אני מאמינה שזה כל הזמן. זה בא לידי ביטוי כאן בחדר-עבודה, כאן נורא שקט, נורא נעים.

קורה שאת יושבת בבית, רואה מלודיוויה וכותבת פיתאום שיר?

לפעמים. לפעמים יש לי הנרקות, אבל בדרך-כלל אני צריכה את הכמה שעות שקט שלי. כשאני בבית שלי, או אני מייד מונקת לחדר-עבודה. תופס אותי מצב-רוח כמו אמק כזה. אבל זה פעם בכמה חודשים, זה לא דבר יומיומי. זו תקופה. אז אני הולכת ומסתובבת בבית, מסתובבת ומתייסרת.

ואז אי-אפשר לדבר איתך?

אפשר, אבל אין תשובה. הילדים כבר יודעים, שוחחים איתם על זה.

מה אמרת להם?

שיש ימים שלא יפנו אליי. אני אומרת: תנו לי שעה-שעתיים, אני צריכה שקט. ובעלי יודע, יש ימים שאם צריכה שקט. הוא יודע את זה כבר. אנחנו משוחחים על זה ויודעים.

יש ימים כאלה, זה לא כל הזמן, כנראה שזה התהליך של הכתיבה.

את חושבת שזה מה שקוראים מוזה?

מוזה? אני לא יודעת מה זה. אני שומעת על כל מיני חבר'ה שיושבים באוטובוס ומוציאים את הכרטיס וכותבים עליו, או לאנשים קורים דברים מופלאים.

לך זה לא קורה?

אצלי זה תהליך שכל הזמן אני עסוקה בהלחנה של המוסיקה. מהבוקר עד הלילה, זה לא דבר שפיתאום התחיל ופיתאום נפסק.

כל הזמן מזמזמת לך מנגינה בראש?

לא. אבל זה מעסיק אותי. וגם המילים.

„אני לא יודעת מה זו מוזה. אני שומעת על כל מיני חבריה שיושבים באוטובוס וכותבים על הכרטיס. לאנשים קורים דברים מופלאים”

את כותבת רק כשיש לך מילים מול העיניים?

לא. להיפך, בשנים האחרונות אני מתחילה במנגינות. בזמן האחרון, בשנתיים האחרונות פיתאום יש לי מנגינות. בשנים הראשונות שכתבתי, רוב השירים ב-10 השנים הראשונות, היו לפי מילים, היום זה השתנה לגמרי. זה מוזר.

ויש לך מנגינה, מה את עושה בה?

אני קודם מנגנת. ואני רואה אם אני בכלל שלמה איתה, אם אני אוהבת אותה, אם היא

מוצאת תן-בעיניי. רוב הדברים הם לא במיוחד טובים. עד שבא דבר שנדמה לך שהוא טוב, או לפחות בעיניי הוא טוב, אז אני מחזיקה אותה כמה ימים, אחר-כך אני משמיעה אותה.

למה?

אז ככה, בהתחלה זה היה לבעלי, בשנים הראשונות, אבל זה פשוט כבר נמאס לו כל פעם לחוות דעה ולשמוע ולהיעי דעה והגיע הזמן שאני אהיה עצמאית ואני אחליט לברר אם זה טוב או לא טוב. או כשיש משהו שנראה לי שאני אוהבת אותו, אז אני משמיעה לכותב המילים. את יודעת מראש מי הוא יהיה? אני חושבת מ.י. אם זה לומר מסויים, אני מתייעצת גם עם הזמר, או אם אני עובדת עם מפיץ או מתייעצים. למשל כתבתי ללהקת הנח"ל כמה לחנים, אז התייעצתי עם המפיץ. מקוריים לזה הרבה מחשבה. המילים מאוד חשובות. מתלבטים הרבה מי יכתוב את המלים, אבל קודם המנגינה צריכה להיות טובה, אחר-כך אני נותנת לכותב-המילים את השיר בתיקווה שהוא יאהב את זה. וגם לא מספיק שהוא אוהב, צריך לבוא לו גם כן רעיון.

קורה שהם לא אוהבים את זה ואומרים: אני מצטער, תני את זה למישהו אחר?

לא קרה לי דבר כזה. אבל אני לא מוציאה כליכך הרבה מנגינות. נתתי עכשיו לרחל שפירא מנגינה ושאלתי אותה אם היא אוהבת את זה ושתקשקש לזה כמה ימים. היא אמרה: „אני אוהבת את זה ואני רוצה לכתוב לזה.” זה גם תהליך מייגע. יש כותבי מילים שצריך לדרבן אותם ויש כאלה שלא צריך, כל אחד לפי האופי. לפעמים זה לוקח יומיים, לפעמים חודש וחצי. או לפעמים חודשים, כולם עוברים קשה. אבל אצל כל אחד תהליך הכתיבה שונה.

אצל אהוד מנור, נדמה לי, מנסיון העבר, שהוא מאוד חרוץ ומאוד אינטנסיבי ומוציא טקסט, אבל יש כאלה שמתחבטים יותר ואצלם זה קריעת ים-סוף.

קורה שהם מבקשים ממך לשנות קצת את המנגינה כי זה לא מתאים לקצב של המילים?

לפעמים מבקשים להוריד הברה או שתיים, כי זה מתנגן יותר טוב. בעיקרון אני מסכימה, אבל יש דברים שהם אצלי יורג ולא יעבור ויש דברים שאני יותר גמישה בהם. הדברים שאני רי עומרת עליהם זה לא לחתוך מישפט מוסיקאלי. המנגינה והמילים צריכים לזרום ביחד.

את צריכה לאשר את המילים?

זה לא עניין של לאשר. זו עבודת-צוות, אנחנו מכירים האחד את השני, יש כבוד הדדי ואנחנו כבר מכירים שנים, רוב הכותבים. וגם החדשים. מי שכותב הוא נ'ראים רגיש, אז מתחשבים בו. יש כל הכבוד לאדם שכותב מילים, עד שהוא מראה את המילים, קודם הוא כתב למגירה, את יודעת אלה אנשים מיוחדים, לדעתי.

מוסיקאים זה משהו אחר, זה עם אחר, זה עולם אחר. כמו שציירם זה עולם אחר, כותבים ומוסיקאים זה עולם אחר שנפגש רק בפומון. תהליך היצירה הוא לגמרי שונה. הייתי רוצה להיכנס לראש הזה של כותב מילים.

את לא כותבת מילים?

לא.

בספר שלך יש שיר אחד שכתבת. למה את לא כותבת מילים?

אין לי כישרון לזה.

השיר היחיד שכתבת. למה?

כי אף אחד לא רצה לכתוב לי הייתי קטנה, בת 16, ורציתי לכתוב שירים, ולא היו לי כותבים, למרות שדוברתי עם כל מיני כותבים ואני גם הייתי ילדותית, נראיתי גם עוד יותר קטנה. גם לא התייחסו אליי במיוחד ברצינות. ניסיתי ולא היתה לי ברירה, יקרתי, או ניסיתי ביחד עם בעלי להרביק למנגינה הזאת מילים. כללתי את זה בספר, כי הספר הזה הוא שלי, אז זה כמו מי זיכרון כזה בשבילי. אחר-כך כבר היכרתי כותבים, אבל זה לקח שנים.

זו היתה המנגינה הראשונה שכתבת?

לא, פרח הלילך היתה המנגינה הראשונה, אבל לקח איזה זמן עד שמצאתי מילים, עד שהכרתי כותב, את אורי אסף. פשוט קשה נורא למי שמחיל. קשה להתחיל בכל דבר.

את התחלת בגיל 16?

לכתוב. אבל להקליט התחלתי רק בצבא. גם אז זה היה נורא קשה.

ידעת כבר שאת רוצה להיות מלחינה?

לא. לא אמרתי בקול רם שאני רוצה להיות מלחינה, פשוט כתבתי מנגינות ורציתי שתהינה להן מילים ולא היו כותבים. ולקח שנים עד שהיכרתי כותב. כאלה בקול-ישראלי. עודד קוטלר עזר לי, למשל.